

Csorba fakereszt

Nyár volt, az egyetemen szünet, így nap mint nap kigyalogoltam arra a földnyelvre, amely a dél-budai partról nyúlt a Dunába. Ezt a gazzal és bozótossal benőtt félszigetet még az úgynevezett boldog békeidőkben is csupán nyaranta látogatták a környékbeliek, a hűvösebb időszakokban olyan néptelen volt, mintha nem is létezne. Délnek fordulva jobbról az Elektromos Művek aknáktól megrongálódott épületeire, balról a szétbombázott Csepelre nyílt kilátás róla.

Az ismeretlen nőn egy délutáni órában akadt meg a szemem. Hosszú, elnyújtott karcsapásokkal közeledett a déli partszegélyhez, hol alámerülve, hol fölbukkanva, mint a gyakorlott úszók. Amint kilábolt a Dunából, és lerázta testéről a vizet, ámulatomban kis híján tátva maradt a szám. Az egyetemen hozzá hasonlóan remekbe formált testalkatot még egyszer sem láttam, pedig az orvoskaron számtalan irigylendő kiállású, nála jóval fiatalabb lány forgolódott körülöttem.

Amint észrevette, hogy minden mozdulatát figyelem, gyanakvóan többször is megjártatta rajtam a szemét, majd leplezetlen idegességgel sarkon fordult, és eltűnt az egymásra hajló bokrok között, amelyek alól mindössze egy pokróc sarka látszott ki. Jó húsz, huszonöt percig helyben maradtam, remélve, hogy előtűnik a növények sűrűjéből, de többé már nem mutatkozott.

A kora tavasztól a tél közeledtéig itt pecázó Rác bácsit jól ismertem, gyakran oktatott a horgászfortélyokról, meg a különböző halfajták természetéről, de a félszigeten tanyát vert nőről eddig még egyetlen szót sem ejtett.

Másnap ismét nekivágtam, abban bizakodva, hogy azt a nőt, így vagy úgy sikerül szóra bírnom. Fél órát csatangoltam annak a bokros résznek a tájékán, amely a szállásául szolgált, mire fölfedeztem, hogy most a tulsó partszegélyen hever, és meztelenül sütkérezik a napfényben. Ahogy észrevettem, azonnal talpra ugrott, majd szemérmét eltakarva a kezével, beszaladt a bokrok közé, a szállására.

Már letettem róla, hogy viszontlátom, amikor ismét felbukkant, most már fürdőruhában, s határozott léptekkel közeledett, egyenest hozzám.

Maga miért figyelni engemet...? – állt meg előttem, és mért végig bizalmatlanul.

Hála a szüleimnek, én akkor már elég jól beszéltem németül, így az anyanyelvén válaszoltam: nem figyelem, csak csodálom a szépségét.

Erre láthatóan megkönnyebbült, majd a bókom hallatán még el is mosolyodott. Tisztázva, hogy ő Franziska Kohlman és berlini tornatanár, én pedig Káldos György elsőéves budapesti orvostanhallgató, azt ajánlottam, hogy húzódjunk a földnyelv közepére, ahol dúsabb a fű. A tanárnő erre határozottan nemet mondott, majd a félszigetnek arra a részére irányított, ahol előzőleg napozott.

Egymás mellett heverészve, jó ideig csupán felszínes általánosságokról váltottunk szót, mivel még korainak tartottam, hogy a közepébe vágjak, pedig valójában az fur-

dalta az oldalamat, hogy mi készítette Franziskát erre a bujkálást sejtető, szánalmas életmódra.

Észelve, hogy beszélgetés közben félszeg vágyakozással legeltetem testén a szemem, újra elmosolyodott, majd a formás jobb lábát felém nyújtotta, mintha fölkinálná a kezemnek. Bár szívem a torkomban dobogott, elfogódottságomban inamba szállt a bátorság, a kezemet meg sem mozdítottam, sőt, el is húzódtam tőle.

Franziskában ez a gyermeketeg gátlásosság eloszlatta a gyanakvást, és nem kis meglepetésemre beszélni kezdett a múltjáról, már-már boldogan, hogy itt a félszigeten is az anyanyelvén válthat szót valakivel.

A háborús évek Berlinjében megsajnálta a férfi nélkül maradt családokat, és a tanárkodás mellett beállt a vöröskeresztes nővérek, a Rotkreuzschwesterek sorába, hogy díjtalanul a segítségükre legyen. Amikor a német gőzhenger diadalútjának vége szakadt, és vereség vereséget követett, majd az amerikai–angol légierő Berlint is rendszeresen bombázta, egy őrnagyhoz eljutott ügybuzgalmának a híre. Erre az őrnagy behívatta a hadseregbe, egy gyorstalpaló tanfolyamon ápolónővé, Krankenschwesterré képezte, és a harcok sebesültjeinek az ápolásával bízta meg. Magyar földre annak a csapattestnek a kórházával került, amely a hazai rendszer kiugrási kísérletének vetett gátat.

Ezen a ponton félbehagyta a történetét, mintha egy olyan részhez ért volna, amelyet egy itteni, jobbára még ismeretlen fiatalkorúval nem szívesen osztana meg. A váratlanul közénk állt csendben másfelé tereltem a beszélgetést.

Itt ki gondoskodik magáról?

Der Alte, az öreg – mutatott Rác bácsi távolabb eső kunyhójára.

Ő látja el enni- és innivalóval?

Igen.

*

Éjszaka nem jött álom a szememre, annyira fölkaavart ez a váratlan találkozás. Sejtetem sem volt, mivel érdemeltem ki a hajdani Rotkreuzschwester bizalmát, bár ő is csak fokozatosan, kellő óvatossággal oldódott föl velem szemben. Amikor németre váltottam, az a megnyugtatóra szánt mondat, hogy „nem figyelem, csupán csodálom a szépségét”, akaratlanul jött a nyelvemre, jöllehet ezzel a pár szóval egy szememnyit sem hazudtam, hisz az egyetemen, önbizalom híján, nem sikerült boldogulnom a lányokkal, pedig akkoriban már minden fiúnak akadt párja. De ez a nálam jóval idősebb nő vajon mit remélt tőlem?

Föltételezve, hogy Rác bácsi csak a horgára akadt halakkal táplálja Franziskát, napokon keresztül jártam az utcákat, hogy a kapualjakban árusító parasztoktól élelmet vásároljak, az akkoriban semmit sem érő pénz helyett hol ezért, hol azért. Amikor a szatyrom színültig megtelet, már indultam is a földnyelvre.

A tanárnő nem győzött ámuldozni a sok húsféleség, burgonya, gyümölcs meg zöltség láttán. A húсок egy részét az ugyancsak magammal hozott zacskókba helyez-

tük, majd a Rác bácsitól kölcsönzött spárgával a Dunába lógattuk, hogy óvjuk a romlástól.

Franziskát a gondoskodó bőkezűségem levette a lábáról, a velem szemben tanúsított fenntartásait végleg eloszlatta, s a következőkben úgy viselkedett a fiának is beillő egyetemistával, mintha évek óta ismernék egymást. Így tudtam meg, hogy az elaggott horgász hetenként kétszer elballagott a Dunába roskadt Horthy-híd tövében állomásozó szovjet őrséghez, s mivel beszélt oroszul, mint afféle sztarij papa összebarátkozott velük, majd tőlük kapott ételmezt. A tanárnő minden biztonnyal ennek köszönhetően őrizte meg a karcsú alakját.

Aznap délután Rác bácsi horgász szállása mellett tüzet raktunk, és a szállítmányból jóízűen megvacsoráztunk. Vacsora után, eloltva a tüzet, Franziska magával hívott a vízpartra, hogy folytassuk a beszélgetésünket. Többé nem tettem lakatot a számra, s merészen a közepébe vágtam: mi készítette erre a rejtőzködésre? Nem lepett meg, hogy óvatosság nélkül kitálalt mindarról, amiről addig hallgattam.

A magyar fővárosba telepített katonakórházban, a Militärhospitalban irgalmatlanul sokat dolgozott, pihenésre vagy alvásra csak ritkán tudott időt szakítani, nappal is, éjjel is szolgálatban volt, s nem egyszer még a műtőben is segédkeznie kellett, pedig erre a feladatra a berlini gyorstalpalón nem képezték ki.

Amikor a szovjet páncélosok közeledtek Budapesthez, a Militärhospitalt egyik napról a másikra bevagonírozták, és osztrák földre vezényelték. Ő ezt a zűrzavaros napot használta ki a szökésre. Mindössze arra futotta az idejéből, hogy megszabadulva a Wehrmacht ápolónői egyenruhájától, a civil öltözékét vegye magára, és szatyrába gyömöszölje a holmiját.

A következő napokban sok mindenre számított, csak arra nem, hogy életveszélyes szökését egy keserves vesszőfutás követi. Utcáról utcára bolyongott, de a hiányos nyelvtudásával meg a németes kiejtésével sehol sem talált menedéket, innen is, onnan is elutasították. Végül egy magányosan élő, németül jól beszélő ősz férfi könyörült meg rajta, vele vészelte át az ostromot.

Neki is mesélt a múltjáról? – kérdeztem.

Nem.

Miért? Gyanakodott valamire?

Furcsának találtam az őreget. Az ostrom időszakában valószínűleg azért fogadott magához, mert félt egyedül maradni. Amikor az oroszok elfoglalták a fővárost, akkor meg úgy éreztem, attól rettegek, hogyha a szovjet katonák rájönnek, hogy német nő bújtat a házában, akkor őt foglyul ejthetik.

Ezért menesztette erre a félszigetre?

Azt hiszem. De szerintem jószándékból is, mert tudta, hogy német létemre veszélyben vagyok, tehát bujkálnom kell.

Itt biztonságban érzi magát?

Egyelőre igen. A hídfőben állomásozó szovjet őrség eddig még egyszer sem járta be ezt a földnyelvet.

Rác bácsi?

Változat a vattakabátra

Ő akkor fedezett föl, amikor éjszaka Buda felől, a hajóroncsokba kapaszkodva kilábaltam a vízből.

Nem lepődött meg?

Először meghökkent, de azután a bizalmába fogadott, és valószínűleg meg is szeretett. Ő tanácsolta, hogy ezen a déli részen rendezem be a szállásomat, mert az oroszok itt nem vehetnek észre.

És ha mégis?

Megnyugtatott, hogy akkor hazudni fog nekik.

Mit?

Azt, hogy a lánya vagyok, és nyaralni érkeztem hozzá.

Hogyan értett szót az öreggel?

A gyatra nyelvtudásommal, meg kézmozdulatokkal.

Franziska azt sem rejtette véka alá, hogy mióta hatalomra kerültek, szívből utálta a náciakat, de mivel németnek született, vállalnia kellett a sorsát, mert az ellenállás hazai földön szóba se jöhetett, az ugyancsak kockázatos disszidálás pedig nem az ő műfajához tartozott.

Ahogy sötétedett, behívott a szállására, ahol egy pislákoló gyertya fényében a pokrócára telepedtünk. A bokrokból kialakított szállás megnyerte a tetszésemet. A bokrok ágait Franziska valami indafélével irígylendő találékonysággal összefűzte, s így az építmény úgy festett, mint egy valódi szoba. Miközben többször is végigfuttattam tekintetemet ezen a sajtáságos lakosztályon, a tanárnő előbányászott az ágak rejtekéből egy kidugaszolt üveget.

Mivel az anyja is lehetnék – mosolygott a szemembe –, remélem nem veszi rossz néven, ha a jövőben tegezni fogom.

Dehogy veszem... – borult lángba az arcom.

Egyébként nyugodtan visszategezhet.

Köszönöm...

Szóval áll az alku?

Igen...

Magasba emelte az üveget.

Akkor szervusz.

Szervusz... – válaszoltam szinte elcsukló hangon.

Miután kortyoltunk az orosz vodkából, Franziska gyengéden átölelt, azután jobbról is, balról is megcsókolta a megindultágtól továbbra is lángoló arcomat.

Ahogy visszadugta helyére a vodkás üveget, két ujjával elnyomta a gyertya lángnyelvét.

Az öreg óva intett, hogy sötétedés után gyertyát gyújtsak, mert az gyanút kelthet a hídfőben állomásozó szovjet őrség tagjaiban – fűzte hozzá magyarázatul.

Bár minden porcikám ide húzott, erre én is föleszméltem. Nekem már rég otthon volna a helyem, szüleim most halálra aggódják magukat, hogy mi történhetett velem ezekben a késői, veszéllyel terhes órákban.

Franziska azonban nem szeretett volna egyedül maradni. Igyekezett meggyőzni, hogy nincs miért nyugtalanzkodnom, elvégre már nagykorú vagyok, tudok vigyázni

magamra, és előbb vagy utóbb ezt a szüleim is be fogják látni. Zaklatottságom csillapítására szájamhoz illesztette a vodkás üveget, s addig el sem vonta tőlem, amíg jó néhányat nem kortyoltam belőle. Nem lévén italozó, ezek a belém erőszakolt hatalmas koryok úgy elkábítottak, hogy jószerivel már azt sem tudtam, hová kerültem.

Bódulatomból akkor eszméltem föl, amikor megéreztem, hogy valami áttüzesegett bőrfelület keres utat magának a mellkasomon.

Emlékszel még a lábamra? – kérdezte behízselgően Franziska.

Emlékszem...

Ebben a sötétségben most nem sokat láthatsz belőle, de ha akarsz, megérintheted.

Engedve a felszólításának, italos állapotomban nem csupán megérintettem, de át is fogtam a lábfejét.

Érzed milyen forró?

Igen...

Mit gondolsz, mitől?

Nem tudom...

Attól, hogy velem maradtál.

A következő pillanatban már mellettem volt, átkarolta a derekam, és hozzám simult.

Voltál már szerelmes? – kérdezte a fülembe súgva.

Voltam...

Szeretkeztél is?

Nem...

Miért?

Azért, mert féltem a kudarctól...

Ettől most nem kell félned – csúszott alám, és megbontva a ruháját, a széttárt combjai közé fektetett.

*

Kis híján három napom ment rá, mire sűrű bocsánatkérésekkel szüleim felháborodását sikerült lecsillapítanom. Szorultságomban a tanárnőről is beszélnem kellett, hiszen éjszakai távollétemre csak ő szolgálhatott magyarázatul. Szerencsémre Franziska sorsa fölkelte édesapám érdeklődését, a múltjáról is, a jelenlegi körülményeiről is be kellett számolnom neki. A goethei-schilleri értelemben vett német kultúrán nevelkedett apám erre nyomban azon kezdett töprengeni, hogyan lehetne ezt a kutyaszorítóba került szerencsétlen nőt valamilyen úton-módon tartós biztonságba helyezni.

Néhány óra múlva már el is készült a tervével, mindössze egyetlen kockázatot nem sikerült kiiktatnia belőle. A házfelügyelők egy része a mindenkori hatalom szolgálatába szegődött, különösképpen ebben az időszakban. Figyelték a lakókat, a lakókat rendszeresen látogató vendégeket, azután jelentették kenyéradójuknak a tapasztalataikat. Apám, pusztán óvatosságból, jó viszonyt ápolt a mi házfelügyelőnk-

kel, Takács úrral, majd elvtársal, de abban már nem volt biztos, hogy ez a kapcsolat egy kiélezett helyzetben nem fordul-e a visszájára. Végül lesz, ami lesz alapon döntött, és bízott benne, hogyha veszedelmessé fordul a helyzet, túljár a házfelügyelő eszén.

*

Franziska feldúltan fogadott, telve szorongással, hogy útban hazafelé mégiscsak bajba jutottam, elhurcoltak az oroszok vagy egy ólálkodó gyilkos végzett velem.

Miután lehiggadt, a szállása rejtekébe húzódtunk, s mértékkel fogyasztva a vodkából, beavattam édesapám tervébe. Neki ez sehogyan sem tetszett, és csak a negyedik nap hajnalán sikerült meggyőzőnöm, hogy ítéletnapig nem bujkálhat itt, mert előbb vagy utóbb lerántják róla a leplet, s akkor búcsút mondhat a jövőjének, rosszabb esetben akár az életének is.

A kora hajnali órákban indultunk el,ilyentájt még a kettesben cirkáló patrujok is elálmosodnak, s könnyűszerrel kijátszhatjuk a figyelmüket. Franziska holmija egy szatyorban is elfért, ezt én vettem magamhoz, majd átkaroltam a derekát. A szigetcsúcsnál hagytuk el a földnyelvet, ahol, szemben az Elektromos Művek épületeivel, kisebb öböllé tágul a Duna, telve az ostrom alatt szétbombázott tutajok megvontatók égre meredő roncsaival.

Budán az elhagyott, romos házak között kanyargó szűk utcákon siettünk tovább, és szerencsére egyetlen patrujjal sem találkoztunk. Lakásunk egy hatalmas épület második emeletén volt. Az épületnek két, éjjel is, nappal is gondosan zárva tartott kapuja közül az első az utcára, a második a kertre nyílt. Az első kapuhoz valamennyi lakó kapott kulcsot, a másodikhoz azonban csak a házfelügyelő Takács elvtársnak volt. Ő, feltehetően a biztonság végett, ebből kettőt készíttetett magának, szórakozottságában az egyiket azonban elvesztette, s merő véletlenségből ezt én találtam meg, és azóta is őrzöm a zsebemben. Franziskával most ezen a hátsó kapun osontunk be, lábujjhegyen, nehogy felriasszuk hajnali álmából a házfelügyelőt.

Virradat lévén, apám pizsamában, anyám hálóköntösben fogadott bennünket. A tanárnőt megkülönböztetett szeretettel kísérték a hajdani, most már az ő fogadására átrendezett cselédszobába, a bevetett, kényelmes ágyhoz, hogy zavartalanul kipihenhesse magát.

*

Több, hosszúra nyúlt négy szemközti beszélgetést követően apám meglepődve állapította meg, hogy Franziska, tornatanár létére, mennyire tájékozott a német kultúra legkülönbözőbb kérdéseiben. Ez a tájékozottság fölkelte az érdeklődését, s amikor futotta az idejéből, kopogtatott az ajtaján, hogy folytassák az eszmecsere-t. A felfokozott érdeklődése már-már a féltékenység határához közelítő gyanút keltette bennem, bár józan ésszel arra nem gondolhattam, hogy édesapámban holmi kamaszos vágyak is föltámadtak, hisz mióta az eszemet tudom, boldogan éltek együtt anyámmal.

Óvatosságból úgy alakítottuk ki a napirendet, hogy vendégünk csak a legritkább esetben hagyja el a menedékül szolgáló lakást, és akkor is csupán valamelyikünk kíséretében, kihasználva a házfelügyelő távollétét. Kettőnk éjszakai ölelkezésére, őszinte fájdalomra, csak háromnaponta kerülhetett sor, amikor szüleim nem sakkoztak hajnalig. Fränzchen – akkor már becézve szólítottam – nem tagadta, hogy naponta várt, s amikor végre óvatosan rányitottam az ajtót, mindig sötétben fogadott. Akkor már fülig szerelmes voltam belé, a lenyűgöző, nyers vágyról nem is szólva, végtére a szeretkezés legváltozatosabb módozataiba ő avatott be.

Valamelyik éjszaka, amikor már egymás karjában pihentünk, nem állhattam meg, hogy ne forduljak hozzá néhány kérdéssel.

A Militärhospitalban hány szeretőd volt?

Egy.

Kicsoda?

A főorvos.

Szeretted?

Nem.

Akkor miért feküdtél le vele?

Azért, mert rám parancsolt.

És azelőtt?

Akkor is volt szeretőm, nem is kevés.

Őket se szeretted?

Nem, de a testem kívánta az örömet, és nem akartam megfosztani tőle.

A közénk ereszkedő csendet ismét én törtem meg.

Engem miért tüntettél ki a ...

Azért – vágott a szavamba –, mert te vagy az első, akibe úgy beleszerettem, hogy akár feleségül is mennék hozzád, ha nem volnál ilyen botránnyosan fiatal. Az érzéseimet, furcsa módon, mégis a fiatalságod, a merészséged, az önzetlenséged, a jószándékod, meg a ragaszkodásod váltotta ki.

Akkor most mit csináljunk? – kérdeztem már-már elfúló hangon.

Semmit – válaszolta. – Én továbbra is szeretlek, és sohasem foglak elfelejteni.

*

Egyik délelőtt apám behívott a szobájába. Abban a hitben, hogy a Fränzchenhez fűződő lelepleződött viszonyomról esik majd szó, félve ültem az asztalához. Félelmem azonban fölöslegesnek bizonyult, mivel apám csak a védencünkről kialakult nézeteit akarta megosztani velem. Eddigi beszélgetéseik alapján egy szokatlanul érdekes személyiséget ismert meg benne. A tudása meg az olvasottsága alapján akár a filológusi, akár a történelmi pályát is választhatta volna, ő azonban a torna mellett döntött, mivel abban már kora ifjúságában sikert sikerre halmozott.

Édesanyám váratlanul nyitotta ránk az ajtót: a házfelügyelő keresi apámat. A lakás ura úgy sietett az előszobába, hogy észre se vette, amint utána lopakodom, és egy szekrény mögé bújva kifülem a beszélgetésüket.

Üdvözlöm, Takács elvtárs, fáradjon beljebb.
Nem akarom zavarni, csak kérdezni szeretnék valamit.
Kérdezzen, hallgatom.
A házfelügyelő kendőzetlen kíváncsisággal jártatta a szemét apámon.
Úgy hallottam, hogy vendég érkezett magukhoz.
Ez igaz. Egy távoli rokon, de csak egyetlen éjszakát töltött nálunk, és már utazott is tovább – vágta ki magát édesapám.

Ma?

Nem. Még tegnap hajnalban.
A házfelügyelő hátrabilentette fején a sapkát.
Akkor nincs baj – mondta.

Ezt hogy értsem?

Úgy, hogyha több napot töltött volna itt, akkor nekem azt be kellett volna jelentenem.

Tudtommal egyetlen éjszakára ez a szabály nem vonatkozik.

Ezt jól tudja.

A következő hét úgy telt el, mintha semmi sem történt volna. Szüleim a hitvesi ágyban, én Fränzchen karjai között töltöttem az éjszakákat. Egyik hajnalban, szeretkezés közben, Franziska nyakán valamibe beleakadt a kezem. Amikor már egymás mellett pihentünk a paplan melegében, megkérdeztem tőle, hogy mi csavarodott az ujjaimra.

A nyakláncom – válaszolta.

Vetted?

Nem. Édesanyámtól kaptam.

Ő Berlinben maradt?

Lassan már tizedik éve, hogy eltemettem. Ezért fogom ezt a láncot a halálomig viselni.

Édesapád?

Ő elhagyott bennünket.

Mikor?

Kérlek szépen, hogy erről ne faggass, mert róla nem akarok beszélni.

*

Valamelyik nap engem behívtak az anatómiára, szülimnek pedig számtalan elintéznivalója akadt, védencünket így magára kellett hagynunk. Mielőtt útra keltünk, lelkére kötöttük, hogy akár csengetnek, akár kopognak, maradjon halálos csendben a szobájában, és várja ki türelemmel, amíg az ismeretlen látogató távozik. Amint elhagytuk a lakást, a duplázás ajtót gondosan kulcsra zártuk, s mind a két kulcsot magunkkal vittük, így Fränzchen még akkor sem tudott volna boldogulni a zárral, ha már nem győzi türelemmel.

Alkonyodott, mire haza érkeztünk. Franziska szobájában döbbenetünkben mind a hárman megtorpantunk: a tanárnőnek nyoma veszett. Csekély holmija érintetlenül a helyén maradt, az ajtót ugyanúgy zárva találtuk, mint ahogy távoztunkban hagytuk. Az ablakok szintén zárva voltak, fessegetésnek nyomát sem leltük a szegélyükön, ahogy az ajtóén sem.

Hosszú percekgig némán meredtünk egymásra, egyikünk sem tudta, kitől kérhetnénk legalább felvilágosítást, hogy nem láttak-e gyanús személyeket kódorogni akár a ház előtt, akár a folyosón. Takács elvtárs természetesen szóba se jöhetett, valamennyi lakótársunkkal szinte baráti kapcsolatban álltunk, Fränzchen bujtatását azonban előtük is titkoltuk, így csupán a magunk leleményességére hagyatkozhattunk.

A nyomra bukkanás gyermekem reményében napokon keresztül jártuk a környező utcákat, jóllehet tudtuk, hogy hiábavalóan, de a tétlenséget egyikünk se volt képes elviselni, legkevésbé én, aki élete első és minden bizonnyal legnagyobb szerelmét vesztette el. Képzetelemben éjjel is, nappal is velem volt, senki se tudott volna megfosztani az emlékétől. Közben édesanyám, ösztöneinek a sugalmazására, Franziska menhelyén helyreállította a hajdani cselédszobai rendet, a tanárnő szatyrát pedig a saját szekrénye mélyébe rejtette.

Egyik nap a házfelügyelő azzal cseppet ránc, hogy a fölöttünk lévő emeleteken nem folyik a víz a csapokból, és ha nálunk folyik, akkor a dugulásnak itt kell lennie. Édesapám jól színlelt udvariassággal és készséggel vezette végig a lakáson, ahol Takács elvtárs a fürdőszobában, valamint a konyhában mindent rendben talált, ennek ellenére a cselédszobába is be akart tekinteni.

Ott nincs csap – mondta apám.

Tudom, de a vízvezető strang ott halad fölfelé.

A házfelügyelő Fränzchen lakhelyén leplezetlen kíváncsisággal mindent alaposan megvizsgálta, majd fülét a stranghoz szorította.

Érthetetlen – mondta. – Itt jól hallani a víz áramlását.

Takács elvtárs megdörzsölte a fülét, azután apámhoz fordult.

Meghallgatja?

Fölösleges, én hiszek magának.

Megúsza a házfelügyelő mondvasinált látogatását, a következőkben változatlanul azon törtük a fejünket, vajon kik hurcolhatták el Franziskát, és ki vezethette nyomra őket. Végso következtetésként arra jutottunk, hogy a nyomra vezető valószínűleg, de korántsem bizonyíthatóan a házfelügyelő lehetett, a végrehajtó pedig a szovjet titkosszolgálat egy alakulata, hisz az oroszok a főváros bevétele után mindeütt csak németeket kerestek. A káprázatosan kiképzett és fölszerelt szolgálatosoknak egy kulcsra zárt, duplazáras ajtó sértetlen kinyitása és visszazárása nem okozhatott gondot.

Ezekben a gyötrelmes napokban ébren töltöttem az éjszakát. Nem lévén istenhívó, a sorsot kárhoztattam a történelem miatt. Miért kellett bűnhódnie Fränzchennek, amikor önmagával mit sem töródvé éveken keresztül csak az elhagyottakat támogatta és a sebesülteket ápolta? A náciizmustól mérhetetlenül távol állt, a Wehr-

macht ápolónőinek sorából is az életét kockáztatva szökött meg. Vagy már az is bűnnek minősül, hogy németként látta meg a napvilágot, mostoha családi körülmények között, s amit elért az életében, azt a maga erejéből érte el?

Egyik hajnalban belopakodtam szüleim hálószobájába, abban bizakodva, hogy Franziska édesanyám szekrényébe rejtett szatyrában találok valami feljegyzést, ami nyomra vezethet. De csalódnom kellett, mivel a parányi, szakadozott szegélyű noteszában csak berlini címeket és telefonszámokat találtam.

Ezek a lakcímek és telefonszámok mégis arra ösztönöztek, hogy ne adjam föl, folytassam a nyomkeresést. Másnap reggel azokon a kanyargó, szűk utcákon indultam útnak, amelyeken Franziskát lakásunkba menekítettem a földnyelvről. Rác bácsit akartam fölkeresni, hátha ő hallott vagy tud valamit a tanárnő sorsáról. Tervem azonban meghiúsult, a félszigetre egy szovjet alakulatot telepítettek, így a bejáratát se közelíthettem meg.

Arról a férfiről, akivel Franziska az ostromot átvészelte, jóformán semmit sem tudtam, Fränzchen elbeszéléséből csak annyit őrzött meg az emlékezetem, hogy valahol a földnyelven lakott. Jó órát gyalogoltam, de itt is hiábavalóan. Mivel a házak többségét zárva találtam, s amelyik kertjében fölfedeztem valakit, az vagy gyerek volt, vagy roszakatag vénasszony, akiket céltalannak ítéltem szóra bírni.

*

Három év nem nagy idő, öszülő fejjel most mégis úgy idézem föl, mintha három évtizedről ejtenék szót. A fővárosban konszolidálódott az élet, a kapualjakból eltűntek a falusi árusok, a sorra megnyíló üzletekben rövidesen már úgy lehetett vásárolni, mint a háború előtt. Apám végezte a munkáját, lankadatlan szorgalommal, nem egyszer az estebe nyúló órákig. Két öcsém visszatért a Tisza-mellékről, ahol a nagyszülők oltalmában vészelték át a harcokat. Anyám vezette a háztartást, mosott, takarított, gondozta a ruháinkat.

Mindnyájunk meglepetésére Takács elvtárs egyik napról a másikra lemondott a házfelügyelői tisztségéről, és viharos gyorsasággal kiköltözött a lakásából. Csupán azoktól búcsúzott el, akiket otthon talált, de azt nekik sem árulta el, hogy a jövőben mivel kíván foglalkozni. Félnivalóban azonban továbbra sem szenvedtünk hiányt, hisz a szovjet mintára megszervezett hazai államvédelmi szervek kezén jó néhány ismerősünknek nyoma veszett.

Én, összeszedve magamat, valamennyi tantárgyból jelesre vizsgáztam az orvoskaron, s elvesztett szerelmemhez hasonlóan a testemet sem akartam megfosztani az ölekezés gyönyörétől. A Fränzchentől tanultakból a lányokkal szemben megszűntek a gátlásaim, többé nem vonakodtam melléjük bújni az ágyban. Ezeket a lányokat sikerült boldoggá tennem, miközben ők nem is sejtették, hogy szeretkezés közben mindig Franziskára gondolok.

A hozzám leginkább vonzó Jankával viszont nem sikerült boldogulnom: a bizalmas együttlétre se náluk, se nálunk nem nyílt alkalom. Ő azonban a leleményes-

ségével kieszelte a kényszermegoldást: egy temető elhagyott szegélyét, ahol dúsan burjánzott a kaszálatlan fű, s ahová évek óta senkit sem hantoltak el.

Túlzottan nem örültem Janka ötletének, de egy napfényes délelőtt, amikor nem volt óránk az egyetemen, nekivágtunk az ismeretlennek. Eljövendő szeretőm nem tévedett, a temetőnek ez a része valóban néptelen volt, s a bokán felül érő fű olyan puhának és hívogatónak mutatkozott, akár egy erre a célra megvetett ág.

Janka nem sokat tétovázott, rátelepedett egy korhadozó padra, bontogatta blúzát, megszabadult a bugyijától, majd a cipőjéből is kilépett, mivel nála a talpmasszázs az előjátékok nélkülözhetetlen szakaszát jelentette.

Elheveredve a fűben, már javában csókolóztunk, amikor hirtelen, máig sem tudom, hogy miért, hátrafordultam. A gondozatlan sírok között szemem megakadt egy távolabb lévön, amelyet valószínűleg pár éve ástak meg, majd temettek be. Egyetlen másodpercig se sétováztam, faképnél hagyva Jankát, a helyszínre siettem.

A sírra illesztett fakereszt egyik szárnyát valakik letörték, az épen hagyott részére egy ingadozó kék kört festettek, a kör közepébe pedig egy égővörös keresztet. A csorba fejfa sértetlenül maradt felületére fekete betűkkel csak annyit mázoltak rá, hogy FRANC.

Semmi kétség sem maradt bennem, hogy Fränzchen sírja előtt állok, végtére ezek a gyalázatos rövidítések órá utaltak: Rotkreuzschwester, illetve Franziska.

A mezítláb, futva távozó Janka sértődött kiáltozását elengedve a fülem mellett, azon törtem a fejem, hogy kik és hogyan temették ide Fränzchent: koporsóban vagy ruhástól belehajítva a gödörbe, majd rálapátolva a földet? S ha már elhantolták, miért gyalázták meg a sírját? A szovjet titkosszolgálat embereit kizártam a sorból. Ha ők elfogtak egy németet, akár nőt, akár férfit, azt vagy deportálták Szibériába, vagy a városvegi laktanyájukban tarkón lötték, és holttestüket a kaszárnyájuk kemencéjében hamuvá égették. A hazai államvédelmiek foglyaikat a hírhedt Andrassy út 60-ban tüntették el, vérlázító módszereikről legendák keringtek a városban, de temetésről ezekben a legendákban egyetlen szó sem esett. Vagy két elvetemült banda munkálkodott itt, az egyik temetett, a másik bemocskolta a sírt? De Franziska holtteste hogyan kerülhetett hozzájuk? Az szóba se jöhetett, hogy akár a szovjet, akár a hazai államvédelmiek kiadták volna a kezükből az áldozataikat. És kikből állhatott össze ez a két banda, s ha már összeverődött, miért vállalkozott erre a becstelen munkára? A bandák tagjai honnan tudták meg a tanárnő nevét meg az önként vállalt vöröskezes munkáját?

Mivel kérdéseimre nem sikerült választ találnom, már indultam volna hazafelé, amikor egy göröngy mellől valami csillámlásféle jutott a szemembe. Nyomban szét-túrtam a göröngy körüli földet. Ámulatomban majdnem megtántorodtam: Fränzchen anyjától örökölt, a sietős elhantolása közben nyakáról letépett láncának egy arasznyi része került a kezembe, végében a kereszttel.

Ujjaimra fűzve ezt a láncot, ott maradtam a tűző napon, fejemben a megoldhatatlan rejtélyekkel.